

Svaz měst a obcí realizoval další konzultaci RegHug pro Evropskou komisi

4.5.2026 - Monika Štěpánová | Svaz měst a obcí České republiky

České obce neznají Akční plán proti rasismu Evropské komise. Přesto každý den řeší jeho podstatu.

Svaz měst a obcí se stal v loňském roce konzultačním místem Evropské komise pro síť Výboru regionů RegHub a právě pro ni realizoval na vyžádání Evropské komise během měsíců března a dubna 2026 konzultaci k Akčnímu plánu proti rasismu. V Bruselu vznikl tento akční plán pro nové rámce politik, které se snaží pokrýt problémy všech evropských zemí. Ty jsou samozřejmě odlišné s počtem obyvatel různých etnik či národností. Akční plán proti rasismu tak v české realitě pokrývá širší problém práce se sociálně vyloučenými skupinami.

Na radnicích v českých městech se problémy sociálního vyloučení, ať už na základě rasového podkladu nebo ne, řeší každodenně - kde sehnat sociálního pracovníka, jak pomoci rodině, která ztrácí bydlení, jak začlenit dítě s odlišným mateřským jazykem do školy, jak předcházet konfliktům v sociálně vyloučených lokalitách nebo jak udržet důvěru mezi majoritou a menšinami. A právě v tom je možná nejzajímavější zjištění z českého příspěvku do evropské konzultace RegHub k implementaci Akčního plánu EU proti rasismu: česká města a obce evropský plán většinou neznají, rasismus jako primární problém nevnímají, ale v terénu dělají mnoho z toho, co je pro zlepšení soužití a snižování diskriminace skutečně potřeba.

Do konzultace se zapojilo více než třicet českých měst všech velikostí — od Františkových Lázní nebo Strážnice přes Litomyšl, Kolín a Třinec až po Prahu, Ostravu, České Budějovice nebo Zlín. Odpovídali starostové, tajemníci, vedoucí sociálních odborů, pracovníci sociálních služeb, romští terénní pracovníci i specialisté na integraci cizinců. Výsledek je strážlivý a autentický obraz české komunální praxe: anti-rasismus není na lokální úrovni samostatnou agendou. Je rozpuštěný v každodenní sociální práci, školství, bydlení, prevenci kriminality a komunitní spolupráci.

Zvláště malé obce k tématu přistupují pragmaticky. Ne proto, že by problém ignorovaly, ale protože ho řeší pod jinými názvy. Většina menších municipalit nepracuje s pojmy jako Anti-Racism Action Plan nebo Racial Equality Directive; osm z jedenácti obcí do 10 tisíc obyvatel uvedlo nízku nebo nulovou znalost těchto evropských rámců. To ale neznamená nečinnost. Znamená to, že starosta, tajemník nebo sociální odbor řeší prakticky konkrétního člověka, konkrétní rodinu, konkrétní ulici.

A když se českých měst zeptáte, kde leží skutečné bariéry rovnosti, odpověď je téměř jednoznačná: bydlení. Ne nenávistné komentáře na sociálních sítích, ale dostupné a důstojné bydlení. Právě to označila naprostá většina respondentů za největší překážku rovných šancí. Za ním následují vzdělávání, přístup k práci a zdravotní péči. V českém kontextu je navíc zcela zřetelně pojmenováno, že diskriminace na trhu s bydlením nejvíce dopadá na romskou komunitu. U ukrajinských uprchlíků obce častěji upozorňují na problémy s přístupem ke zdravotní péči a se začleněním dětí do vzdělávacího systému.

Právě školy jsou druhým klíčovým bojištěm každodenní integrace. Města popisují posilování role asistentů pedagoga, užší spolupráci škol se sociálními pracovníky, jazykovou podporu pro děti s odlišným mateřským jazykem i přípravné třídy. Ve větších městech vznikají dlouhodobější lokální vzdělávací plány a systematická podpora inkluze. Jinými slovy: tam, kde je kapacita a stabilní financování, vzniká promyšlená politika. Tam, kde nejsou, zůstává improvizace.

A právě kapacity jsou druhé velké téma, které z odpovědí vystupuje téměř v každé části dotazníku. Obcím chybí lidé — sociální pracovníci, komunitní pracovníci, odborníci na integraci. Město Aš například popsalo, že muselo ukončit projekt komunitní práce jednoduše proto, že nebylo možné obsadit místo sociálního pracovníka. Mnohé aktivity navíc stojí na krátkodobých projektech, které sice umožní něco rozběhnout, ale často neudrží funkční službu dlouhodobě. Evropské i národní programy tak obcím pomáhají — ale současně je svazují administrativou, personální náročností a nejistotou, co bude za dva nebo tři roky.

Přesto vznikají inspirativní modely. České Budějovice rozvíjejí přístup Housing First, který kombinuje okamžité zajištění bydlení s navazující sociální podporou a terénní prací; město jej vnímá jako účinný nástroj proti sociálnímu vyloučení i nepřímé diskriminaci. Jihlava staví na transparentních pravidlech sociálního bydlení doplněných kontinuální podporou sociálních pracovníků. Moravská Třebová ukazuje význam strategického plánování sociálního začleňování, Litomyšl zase systematické zapojení sociálních pracovníků do rozhodovacích struktur města. Ostrava pojímá téma šířeji — přes prevenci extremismu, práci s ohroženými komunitami a rozvoj interkulturních kompetencí. Praha vytváří samostatné strategie pro integraci cizinců, romskou integraci i národnostní menšiny.

Pozoruhodné je i to, jak otevřeně municipalita pojmenovávají nová napětí. Vedle dlouhodobého antigypsyismu zaznívá stále častěji negativní postoj vůči migrantům a v některých městech i vůči uprchlíkům z Ukrajiny. Objevuje se argument, že „cizinci berou práci“ nebo že veřejná pomoc není rozdělována spravedlivě. Obce tak stojí v první linii nejen sociální integrace, ale i práce s veřejným míněním a prevencí polarizace.

Možná nejvýstižněji celou situaci shrnula sociální pracovnice z města Kaplice: „S největší rasovou diskriminací se asi setkáváme na úrovni bydlení. Asi chybí ochota ze strany majority a důvěra ze strany minorit se vzájemně poznávat.“

Česká města a obce nepotřebují další vrstvu abstraktních deklarací. Potřebují více kapacit, stabilnější financování, dostupné bydlení, méně administrativně náročné programy, sdílení dobré praxe a podporu lidí, kteří v terénu dělají každodenní, nenápadnou, ale klíčovou práci. Ne proto, aby plnily evropské strategie, ale proto, že se často, na hraně svých možností, snaží pomáhat těm spoluobčanům, kteří to potřebují.

Mgr. Monika Štěpánová

<https://www.smocr.cz/cs/novinky/a/svaz-mest-a-obci-realizoval-dalsi-konzultaci-reghug-pro-evropskou-komisi>